Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto

Asia: HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022
Teema: Toimenpiteet ja haasteet hiilineutraalin Suomen ja ilmastotavoitteiden edistämiseksi vuoden 2022 talousarvioesityksessä (PL 32)

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksessä talousarvioksi vuodelle 2022. Lausunnon teemana on pyydetyn mukaisesti toimenpiteet ja haasteet hiilineutraalin Suomen ja ilmastotavoitteiden edistämiseksi vuoden 2022 talousarvioesityksessä.

Suomi tavoittelee hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä ja hiilinegatiivisuutta nopeasti sen jälkeen. Siirtyminen hiilineutraaliin yhteiskuntaan vuoteen 2035 mennessä edellyttää irtautumista fossiilisten polttoaineiden käytöstä kaikilla sektoreilla samalla kun maankäytön nettonieluja vahvistetaan. Oikeansuuntaisen kestävän kehityksen varmistamiseksi tarvitaan johdonmukaista ilmasto- ja energiapolitiikkaa.

Suomessa on parhaillaan valmisteilla ilmasto- ja energiastrategia sekä keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma ja lisäksi hallituksen esitys Suomen ilmastolain päivitykseksi on määrä antaa eduskunnalle tammikuussa 2022. Euroopan komissio julkaisi heinäkuussa 2021 laajan ns. ”Fit for 55”-säädösehdotuspaketin, jolla tavoitellaan kasvihuonekaasujen nettopäästöjen vähentämistä vähintään 55 %:lla vuoteen 2030 mennessä (vertailuvuosi 1990) ja ilmastoneutraalisuuden saavuttamista vuoteen 2050 mennessä.

Hiilineutraalisuustavoitteen saavuttaminen edellyttää mittavia investointeja nykyiseen infrastruktuuriimme, mm. uuteen sähköntuotantoinfraan. Suomella on mahdollisuus toimia hiilineutraaliuden edelläkävijänä sekä kehittää ja tarjota ratkaisuja EU:n ja globaaleille markkinoille. Hiilineutraalius voikin onnistuessaan olla merkittävä osa Suomen kasvupolitiikkaa, jolla edistetään Suomen nousua kasvu-uralle COVID-19-kriisistä ja tuetaan myös työllisyystavoitteiden saavuttamista.

Energiatuki on osa taloudellista ohjausta, jolla energiajärjestelmää pyritään ohjaamaan tehokkaampiin sekä ilmaston ja ympäristön kannalta parhaisiin ratkaisuihin. Taloudellinen tukeminen on tärkeää, koska investointien toteuttamisessa tulisi edetä ripeästi ja nykyinen toimintaympäristö on haasteellinen. Hiilineutraalisuuteen tähtäävien investointien vaikuttavuus tulisi arvioida läpinäkyvästi.

Talousarvioesityksessä energiatukeen kohdistettavat määrärahat kasvavat vuonna 2022 erityisesti EU:n elpymisvälineen rahoituksen kautta. EU:n elpymisvälineen kautta rahoitetaan investointeja energiainfrastruktuurihankkeisiin, uuden energiateknologian käyttöönottoon, vähähiilisen vedyn tuotantoon ja varastointiin, hiilidioksidin talteenottoon ja hyödyntämiseen sekä teollisuuden prosessien sähköistämiseen ja vähähiilistämiseen. VTT pitää kaikkia valittuja ratkaisuja ja teema-alueita tärkeinä. Erityisen tärkeänä näemme painotuksen vetyhankkeisiin ja uuden energiateknologian hankkeisiin.

Panostaminen hiilineutraaliutta tukevaan TKI-toimintaan mahdollistaa sekä infrastruktuuriin tarvittavien investointien kustannusten alenemisen että uusien teknologioiden ja ratkaisujen kehittämisen ja demonstroinnin globaaleille markkinoille. Teollisuuden pilotointien ja demonstrointien etenemistä ja käynnistymistä tulisi vauhdittaa. Tarvitsemme koko yhteiskunnan läpileikkaavaa muutosta ja tutkimusta tulisi suunnata entistä paremmin monitieteellisyyteen. Osaavan työvoiman saatavuus kasvavaan tarpeeseen tulisi turvata. Ilmastonmuutoksen hillinnän rinnalla tulisi huomioida ilmastonmuutokseen sopeutuminen. Tavoiteltaessa TKI-menojen 4 prosentin bkt-osuuden saavuttamista, vuoden 2022 talousarvioesityksessä tehdyt TKI-rahoitusta koskevat toimenpiteet ovat osin oikeasuuntaisia, mutta suurimmaksi osaksi vain määräaikaisia.

Espoossa 14. lokakuuta 2021

Tuula Mäkinen
Lead, Green electrification

Antti Arasto
Vice President, Industrial energy and hydrogen